

تبیین اثرات عدم رضایت از زندگی بر کاهش فرزند آوری در جامعه و خانواده ایرانی

مجتبی طالبی: دانشجوی دکتری جامعه شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد جهرم، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم، ایران.
ثمینه بهادری جهرمی: استادیار گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد جهرم، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم، ایران (* نویسنده مسئول)
Sanazbahadori.jahromi@yahoo.com
سید کورش سرورزاده: استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، واحد جهرم، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم، ایران.
عبدالحمید دلشاد: استادیار گروه مدیریت، دانشکده علوم انسانی، واحد جهرم، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم، ایران.
رضا پریزاد طاسرانی: استادیار گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران.

چکیده

کلیدواژه‌ها

عدم رضایت از زندگی،
کاهش فرزندآوری،
جامعه،
خانواده ایرانی

زمینه و هدف: تمایل به داشتن فرزند به‌طور طبیعی در نهاد انسان نهاده شده است. عوامل متعددی بر قصد والدین برای فرزندآوری تأثیر می‌گذارند. لذا هدف این تحقیق تبیین اثرات عدم رضایت از زندگی بر کاهش فرزندآوری در جامعه و خانواده ایرانی بود.

روش کار: پژوهش حاضر با روش ترکیبی انجام گرفته است پژوهش دو جامعه آماری دارد. جامعه آماری بخش کیفی، افرادی است که به مراکز بهداشتی - درمانی استان فارس در سال ۱۴۰۱ مراجعه کردند و جامعه آماری بخش کمی کلیه زوجین بین ۲۰ تا ۴۵ ساله استان فارس است با فرمول کوکران و از طریق نمونه گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شده‌اند و نمونه آماری بخش کیفی مراجعه کننده به مراکز بهداشتی - درمانی نیز به روش نمونه در دسترس انتخاب شدند. جمع آوری داده ها در بخش کمی از طریق پرسشنامه و در بخش کیفی از طریق مصاحبه عمیق انجام پذیرفت. تحلیل داده های کمی در بخش پرسشنامه با استفاده از نرم افزار spss نسخه ۲۳ انجام گرفته و در بخش کیفی مصاحبه های عمیق از طریق تحلیل محتوا و با شیوه کد گذاری انجام پذیرفت.

یافته‌ها: متغیر عدم رضایت از زندگی توانسته بر کاهش فرزندآوری در شهر شیراز با ضریب تعیین ۰/۰۱۹ درصد تغییرات موجود را پیش بینی کنند. به عبارتی متغیر عدم رضایت از زندگی توانسته به اندازه ۰/۰۱۹ درصد از تغییرات مربوط به کاهش فرزندآوری در شهر شیراز را تبیین کند.

نتیجه گیری: نتایج بررسی‌ها نشان داد که هر چه عدم رضایت از زندگی در زوجین بیشتر باشد، کاهش فرزندآوری در جامعه نیز افزایش می‌یابد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Talebi M, Bahadori Jahromi S, Sarvarzadeh SK, Delshad AH, Parizad Tasrani R. Explaining the Effects of Dissatisfaction with Life on the Reduction of Childbearing in Iranian Society and Family. Razi J Med Sci. Razi J Med Sci. 2024;(13 Aug);31:82.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en>).

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 4.0 صورت گرفته است.

Explaining the Effects of Dissatisfaction with Life on the Reduction of Childbearing in Iranian Society and Family

Mojtaba Talebi: PhD student in Sociology, Faculty of Humanities, Jahrom Branch, Islamic Azad University, Jahrom, Iran.

Samineh Bahadori Jahromi: Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Jahrom Branch, Islamic Azad University, Jahrom, Iran. (*Corresponding author) Sanazbahadori.jahromi@yahoo.com

Seyed Korosh Sarvarzadeh: Assistant Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Jahrom Branch, Islamic Azad University, Jahrom, Iran.

Abdul Hamid Delshad: Assistant Professor, Department of Management and Social Services, Hormozgan University of Applied Sciences, Bandarange, Iran.

Reza Parizad Tasrani: Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.

Abstract

Background & Aims: The society attaches special importance to giving birth and raising children; to regulate this, it uses incentives and punishments. However, the importance of procreation is not limited to the social level; rather, at the level of wisdom, that is, the family, having children also has a fundamental place. The desire to have a child is naturally embedded in the human body. Several factors influence parents' intention to have children. Having a child is considered a natural part of adult life and includes raising children, sharing life with them, and accepting responsibility for their happiness and well-being. Individual motives for having children are related to family, emotional, and social goals, and factors such as socio-cultural, structural, and background conditions affect decision-making in this regard. These factors are closely related to social beliefs and values about having children, the number of children, and individual acceptance of cultural norms and values. In Iranian society, children are traditionally considered divine gifts and their presence seems normal and desirable, while their absence requires an explanation. The desire to have a child is naturally embedded in the human body. Several factors influence parents' intention to have children. Therefore, the purpose of this research was to explain the effects of dissatisfaction with life on the reduction of childbearing in Iranian society and family.

Methods: The current research was conducted with a combined method, the research has two statistical associations. The statistical population of the qualitative part is the people who were referred to the health-treatment centers of Fars province in 2022 and the statistical population of the quantitative part is all the couples between 20 and 45 years of age in Fars province with the Cochran formula and through multi-stage cluster sampling. The statistical sample of the qualitative section referring to health-treatment centers was also selected using the available sample method. Data collection was done in the quantitative part through questionnaires and in the qualitative part through in-depth interviews. Quantitative data analysis was done in the questionnaire section using SPSS version 23 software, and in-depth interviews were conducted in the (qualitative) section through content analysis and coding methods.

Results: According to the significance value (sig) calculated between the two domains, which is equal to 0.000 and because this number is smaller than 0.05, therefore, there is a significant difference between the two variables of

Keywords

Dissatisfaction with Life,
Reduction of
Childbearing,
Society,
Iranian Family

Received: 02/03/2024

Published: 13/08/2024

dissatisfaction with life and the reduction of childbearing in the society and families of the city. There is a significant relationship with Shiraz. Also, according to the intensity of our obtained correlation, which is equal to 0.140, therefore, there is a positive correlation, with a weak intensity and with a direct direction, between the two variables of dissatisfaction with life and the reduction of childbearing in society and families of Shiraz city; In this way, the higher the dissatisfaction with life among the couples, the lower the number of children will increase. Accordingly, the fourth hypothesis of the research is confirmed. The variable of dissatisfaction with life was able to predict the reduction of childbearing in Shiraz City with a determination coefficient of 0.019%. In other words, the variable of dissatisfaction with life has been able to explain 0.019% of the changes related to the reduction of childbearing in Shiraz city.

Conclusion: The results of the survey showed that the higher the dissatisfaction with life in couples, the lower the number of children in society. In today's society, many factors such as economic, social, and psychological pressures can fuel dissatisfaction with life. When people feel that their lives are not of good quality or that they cannot meet their needs, likely, their decisions about having children will likely also be affected. Declining childbearing may be due to concerns about meeting the needs of the child, lack of adequate social support, or fear of reducing one's quality of life. Although this relationship is weak, it is worth pondering because it shows that policymakers and planners should pay special attention to improving people's quality of life and increasing their satisfaction. Supporting measures such as creating job opportunities, reducing living costs, increasing access to health and welfare services, and strengthening the sense of social security can be effective in reducing people's dissatisfaction and, as a result, increasing the desire to have children. On the other hand, these findings emphasize the importance of family planning and providing psychological counseling to couples. If couples have the necessary support and can feel more satisfied with their lives, their attitudes towards childbearing will probably change. This issue is also related to cultural and social policies that should try to strengthen positive values about family and childbearing. Finally, this research shows that dissatisfaction with life is not only an individual issue but can have broad demographic and social consequences. By understanding this relationship and addressing the factors affecting it, it is possible to prevent the declining process of having children in society and help to strengthen the foundation of families. The increase in dissatisfaction with life among couples is simultaneously associated with a decrease in the desire to have children. This issue can refer to complex conditions in which factors such as economic problems, social pressures, and psychological concerns play a prominent role. Couples who are not satisfied with their quality of life usually have more negative views about the future. These concerns may include not being able to provide for the needs of children, not having enough support from society, or feeling pressured to fulfill parental responsibilities. In such a situation, they prefer to avoid long-term decisions such as having children as much as possible.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Talebi M, Bahadori Jahromi S, Sarvarzadeh SK, Delshad AH, Parizad Tasrani R. Explaining the Effects of Dissatisfaction with Life on the Reduction of Childbearing in Iranian Society and Family. *Razi J Med Sci. Razi J Med Sci.* 2024(13 Aug);31:82.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en>).

***This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.**

مقدمه

جامعه اهمیت ویژه‌ای برای به دنیا آوردن و پرورش فرزندان قائل است و برای تنظیم این امر، از تشویق‌ها و تنبیه‌هایی بهره می‌گیرد. با این حال، اهمیت زاد و ولد تنها به سطح اجتماعی محدود نمی‌شود؛ بلکه در سطح خرد، یعنی خانواده، نیز داشتن فرزندان جایگاه اساسی دارد. تمایل به داشتن فرزند به‌طور طبیعی در نهاد انسان نهاده شده است (۱). عوامل متعددی بر قصد ولدین برای فرزندآوری تأثیر می‌گذارند. داشتن فرزند بخشی طبیعی از زندگی بزرگسالی تلقی می‌شود و شامل پرورش و تربیت فرزندان، به اشتراک‌گذاری زندگی با آن‌ها و قبول مسئولیت خوشبختی و رفاه آن‌ها است (۲). انگیزه‌های فردی برای فرزندآوری با اهداف خانوادگی، احساسی و اجتماعی مرتبط است و عواملی مانند شرایط اجتماعی-فرهنگی، ساختاری و زمینه‌ای بر تصمیم‌گیری در این خصوص اثرگذار هستند. این عوامل با عقاید و ارزش‌های اجتماعی درباره فرزندآوری، تعداد فرزندان و پذیرش فردی هنجارها و ارزش‌های فرهنگی ارتباط نزدیکی دارند (۳). در جامعه ایران، فرزندان به‌طور سنتی به‌عنوان مواهب الهی تلقی می‌شوند و حضور آن‌ها عادی و مطلوب به نظر می‌رسد، در حالی که نبود آن‌ها نیاز به توضیح دارد. در فرهنگ ایرانی، ضرب‌المثل‌هایی چون «زوج‌های بدون فرزند مانند درختان بی‌میوه‌اند» نشان‌دهنده اهمیت فرزندان در خانواده و نقشی است که آن‌ها در تقویت همبستگی درون ساختار خانواده ایفا می‌کنند (۴). توانایی زوجین برای فرزندآوری به‌عنوان یک ارزش پذیرفته شده تلقی می‌شود و برای زنان، این توانایی باید خیلی زود پس از ازدواج اثبات شود (۵).

ارزش فرزندان به مجموعه‌ای از جنبه‌های مثبت اطلاق می‌شود که والدین با داشتن فرزند تجربه می‌کنند و این ارزش‌ها ابعاد اجتماعی، روانی و اقتصادی گسترده‌ای دارند. تغییر در نگرش و ارزش‌گذاری والدین نسبت به فرزندان، یکی از دلایل تغییر الگوهای باروری در سطح خرد محسوب می‌شود (۶). پژوهشگران بیش از سه دهه است که به بررسی ارزش فرزندان از دیدگاه والدین پرداخته‌اند و این مفهوم را عاملی کلیدی در

شکل‌گیری انگیزه‌های فرزندآوری و رفتارهای باروری می‌دانند (۷). ارزش فرزندان در تبیین اهداف و انتظارات والدین، تفاوت‌های بین نسلی، جایگاه فرزندان در خانواده و جامعه و همچنین در تصمیم‌گیری‌های باروری والدین نقش مهمی ایفا می‌کند (۸). از منظر پژوهشی، ارزش فرزندان به وضوح تفاوت‌های بین‌فرهنگی را در تصمیم‌های مرتبط با باروری نشان می‌دهد. این ارزش، تحت تأثیر تغییرات اجتماعی و فرهنگی، مفهومی پویا و در حال تحول است و پیامدهای متنوع و گسترده‌ای در بر دارد (۹). ارزش فرزندان نه تنها تعیین‌کننده انگیزه والدین برای تعداد فرزندان است، بلکه در زمان‌بندی فرزندآوری نیز اثرگذار است (۱۰).

در دهه‌های اخیر، افزایش سریع باروری در دهه اول انقلاب اسلامی و کاهش تدریجی آن در دهه‌های بعد، نگرانی‌هایی درباره روندهای جمعیتی به همراه داشته است. در حال حاضر، جامعه ایران با جمعیت قلیل توجهی از مردان و زنان در سن باروری روبه‌رو است (۱۱). ارزیابی نگرش‌های مثبت و منفی این افراد نسبت به فرزندآوری، عاملی مهم در برنامه‌ریزی و هدایت رشد جمعیت به شمار می‌رود (۱۲). اینکه چرا افراد نگرش خاصی به تولیدمثل و ارزش فرزندان پیدا می‌کنند، چه عواملی انگیزه آن‌ها را برای داشتن تعداد خاصی فرزند شکل می‌دهند و چگونه ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی و روانی-فرهنگی بر این نگرش‌ها اثر می‌گذارند، از جمله پرسش‌های مهمی است که همواره مورد توجه بوده است. این پژوهش تلاش دارد ارزش‌های مثبت و منفی فرزندان را در سطح خانواده بررسی کند، زیرا شناخت دلایل و ارزش‌های مختلف والدین برای خواستن یا نخواستن فرزند، می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های جمعیتی و خانواده نقشی مؤثر ایفا کند (۱۳).

عدم رضایت از زندگی می‌تواند نقش مهمی در نگرش‌ها و تصمیم‌گیری‌های مرتبط با فرزندآوری ایفا کند. زمانی که افراد احساس نارضایتی از زندگی خود دارند، این احساس ممکن است به کاهش انگیزه آن‌ها برای گسترش خانواده منجر شود (۱۴). این نارضایتی ممکن است از عوامل مختلفی مانند مشکلات اقتصادی، فشارهای اجتماعی، اختلافات خانوادگی، یا احساس

خانواده‌ها ایفا کرده‌اند. در این راستا با توجه به تغییرات و نگرانی‌ها درباره‌ی آینده‌ی باروری در سه دهه‌ی گذشته و به علت باروری زیر سطح جانشینی در کشور، این پژوهش قصد دارد به بررسی تبیین اثرات عدم رضایت از زندگی بر کاهش فرزند آوری در جامعه و خانواده ایرانی بپردازد.

روش کار

در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی مصاحبه از روش تحلیل سیستماتیک و برای تحلیل داده‌های کمی از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده می‌شود. این مطالعه در کمیسیون کد اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری با کد اخلاق IR.IAU.SARI.REC.1403.273 به تصویب رسید. با توجه به اینکه در این پژوهش از دو دسته داده‌ها استفاده خواهد شد، تجزیه و تحلیل داده‌ها هم در دو سطح کیفی و کمی بهره‌گرفته می‌شود. در بخش کمی، برای طراحی مدل از آزمون t تک گروهی استفاده شد و نیز در بخش کیفی، داده‌های جمع‌آوری شده از مصاحبه نیمه ساختارمند برای استخراج مقوله‌ها، داده‌های کلامی را به کدهای باز و کد محوری و کد انتخابی تبدیل می‌شود. روش‌های آماری مورد استفاده برای بخش کمی پژوهش، شامل آزمون رگرسیون چند متغیره و آزمون همبستگی پیرسون بود. لازم به ذکر است که برای بخش کیفی از رویکرد براون و کلارک برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها

در جدول ۱ توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب گویه عدم رضایت از زندگی مندرج در پرسشنامه دیده می‌شود. برای بررسی تاثیر عدم رضایت از زندگی بر کاهش فرزند آوری از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که در جدول ۲ نشان داده شده است. با توجه به مقدار معناداری (sig) محاسبه شده بین دو دامنه که برابر با $0/000$ می‌باشد و چون این عدد کوچک‌تر از $0/05$ است، لذا بین دو متغیر عدم رضایت از زندگی و کاهش فرزند آوری در جامعه و خانواده‌های

ناتوانی در مدیریت وظایف و مسئولیت‌ها ناشی شود. افرادی که از زندگی خود رضایت کافی ندارند، ممکن است فرزندآوری را به‌عنوان عاملی اضافی برای افزایش فشار و کاهش کیفیت زندگی تلقی کنند (۹). آن‌ها ممکن است تصور کنند که فرزندآوری نیازمند منابع مالی، عاطفی و زمانی بیشتری است که در شرایط نارضایتی، فراهم کردن آن دشوار به نظر می‌رسد. از سوی دیگر، نارضایتی از زندگی می‌تواند نگرش منفی نسبت به ارزش فرزندان را نیز تقویت کند؛ به این معنا که افراد فرزندآوری را نه‌تنها به‌عنوان یک تجربه مثبت، بلکه به‌عنوان یک مسئولیت سنگین و محدودکننده تلقی می‌کنند (۷). از منظر روان‌شناختی، احساس عدم رضایت از زندگی می‌تواند به کاهش احساس کنترل و خودکارآمدی منجر شود. این عوامل ممکن است باعث شوند افراد توانایی خود را برای مدیریت زندگی با فرزندان زیر سؤال ببرند. همچنین، نارضایتی می‌تواند به کاهش امید به آینده منجر شود، به‌گونه‌ای که افراد تمایلی به برنامه‌ریزی بلندمدت برای داشتن فرزندان نداشته باشند (۵). در کنار این موارد، نارضایتی از زندگی ممکن است تأثیر منفی بر روابط زناشویی نیز بگذارد. در چنین شرایطی، زوجها ممکن است به‌جای تمرکز بر فرزندآوری، بر رفع مشکلات موجود در زندگی مشترک خود تمرکز کنند (۱۰). این موضوع به‌ویژه در جوامعی که فرزندآوری نیازمند همکاری و همدلی زوجین است، از اهمیت بیشتری برخوردار است (۱۳). بنابراین، عدم رضایت از زندگی می‌تواند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، از طریق کاهش انگیزه، نگرش منفی به فرزندآوری و تأثیر بر روابط زناشویی، در کاهش نرخ باروری و تغییر الگوهای فرزندآوری نقش داشته باشد (۳). با توجه به مقدمات و طرح موضوعی ارائه شده در فوق محقق در پی طراحی الگوی مدل ارزش‌ها و نگرش‌های کاهش فرزند آوری در جامعه و خانواده ایرانی است. لذا پرسش اصلی تحقیق حاضر این است که بهترین مدل جهت تبیین ارزش‌ها و نگرش‌های موثر بر کاهش فرزند آوری در جامعه و خانواده ایرانی تحت تاثیر چه عواملی قابل طراحی خواهد بود؟ نقش بیشتری را در شکل‌گیری کاهش بعد خانوارها و تعداد فرزندان

رگرسیون دومتغیره مشاهده می‌شود متغیر عدم رضایت از زندگی توانسته بر کاهش فرزند آوری در شهر شیراز با ضریب تعیین ۰/۰۱۹ درصد تغییرات موجود را پیش‌بینی کند. به عبارتی متغیر عدم رضایت از زندگی توانسته به اندازه ۰/۰۱۹ درصد از تغییرات مربوط به کاهش فرزند آوری در شهر شیراز را تبیین کند. همان‌گونه که در جدول ۴ تحلیل رگرسیون دومتغیره مشاهده می‌گردد متغیر عدم رضایت از زندگی با بتای ۰/۱۳۸ توانست بر کاهش فرزند آوری مؤثر واقع شود.

شهر شیراز رابطه معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به شدت همبستگی به دست آمده ما که برابر با ۰/۱۴۰ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت ضعیف و با جهت مستقیم بین دو متغیر عدم رضایت از زندگی و کاهش فرزند آوری در جامعه و خانواده‌های شهر شیراز وجود دارد؛ بدین‌صورت که هر چه عدم رضایت از زندگی در بین زوجین بیشتر باشد میزان کاهش فرزند آوری نیز افزایش می‌یابد بر این اساس فرضیه پژوهش تأیید می‌گردد. همان‌گونه که در جدول ۳ آزمون تحلیل

جدول ۱- توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب گویه عدم رضایت از زندگی مندرج در پرسشنامه

٪۲۳/۰	٪۱۵/۸	٪۳۲/۸	٪۲۲/۵	٪۶/۰	داشتن فرزند زندگی من را با محدودیت مواجه خواهد کرد.
٪۱۴/۸	٪۱۵/۰	٪۴۳/۰	٪۱۹/۵	٪۷/۸	یک حاملگی ناخواسته زندگی کنونی مرا دچار اختلال می‌کند.
٪۲۴/۳	٪۹/۰	٪۳۹/۵	٪۱۷/۰	٪۱۰/۳	فرزند آوری با زندگی کنونی من هماهنگ نیست.
٪۲۸/۵	٪۷/۵	٪۳۵/۸	٪۱۳/۳	٪۱۵/۰	پذیرفتن مسئولیت در قبال فرزند با زندگی کنونی من تناسبی ندارد.
٪۱۴/۲۰	٪۱۴/۸	٪۳۴/۸	٪۱۸/۵	٪۷/۸	داشتن فرزند راهیست برای افزودن مؤلفه های جدید در زندگی.
٪۲۳/۸	٪۱۸/۸	٪۲۹/۵	٪۸/۵	٪۱۹/۵	من معتقدم هر فرزند به استحکام زندگی‌مان می‌افزاید.
٪۲۲/۸	٪۱۲/۸	٪۲۹/۵	٪۱۹/۳	٪۱۵/۸	همسرم معتقد است هر فرزند به استحکام زندگی‌مان می‌افزاید.
٪۳۱/۵	٪۲۲/۳	٪۳۶/۸	٪۶/۳	٪۳/۳	رفاه مادی زن و شوهر را کاهش می‌دهند.
٪۲۴/۳	٪۲۳/۰	٪۲۴/۰	٪۱۴/۰	٪۱۴/۸	باعث محدود شدن اوقات فراغت والدین می‌شوند

جدول ۲- ضریب همبستگی عدم رضایت از زندگی و کاهش فرزند آوری در جامعه

متغیر	کاهش فرزند آوری در جامعه
شدت رابطه	۰/۱۴۰
سطح معناداری	۰/۰۰۰
تعداد	۴۰۰

جدول ۳- نتایج آزمون تحلیل رگرسیون دومتغیره عدم رضایت از زندگی و کاهش فرزند آوری در جامعه

روش ورودی متغیرها	Enter =Method
ضریب همبستگی چندگانه	R=۰/۱۳۸ ^a
ضریب تعیین	R2=۰/۰۱۹
ضریب تعیین تعدیل‌یافته	R2 adj=۰/۰۱۶
خطای معیار	S. E=۲/۷۵۱۸۴
تحلیل واریانس	ANOVA ^a =۷/۳۰۷
سطح معناداری	Sig=۰/۰۰۰ ^b

جدول ۴- ضرایب آزمون تحلیل رگرسیون دومتغیره عدم رضایت از زندگی و کاهش فرزند آوری در جامعه

متغیر مستقل	b	S. E	beta	مقدار T	سطح معناداری
مقدار ثابت	۳/۹۲۶	۰/۳۲۹		۱۱/۹۲۳	۰/۰۰۰
عدم رضایت از زندگی	۴۸۶	۰/۱۸۰	۰/۱۳۸	۲/۷۰۳	۰/۰۰۷

بحث

نتایج پژوهش نشان داد که بین دو متغیر عدم رضایت از زندگی و کاهش فرزند آوری در جامعه و خانواده‌های شهر شیراز رابطه معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به شدت همبستگی به دست آمده ما که برابر با $0/140$ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت ضعیف و با جهت مستقیم بین دو متغیر عدم رضایت از زندگی و کاهش فرزند آوری در جامعه و خانواده‌های شهر شیراز وجود دارد؛ بدین صورت که هر چه عدم رضایت از زندگی در بین زوجین بیشتر باشد میزان کاهش فرزند آوری نیز افزایش می‌یابد. نتایج این تحقیق، با نتایج تحقیقات میلر (Miller) (۲۰۲۳) (۳) و سامالیستو (Sammalisto) و همکاران (۲۰۱۸) (۸) همراستا است. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که در جامعه امروزی، عوامل متعددی مانند فشارهای اقتصادی، اجتماعی و روان‌شناختی می‌توانند به نارضایتی از زندگی دامن بزنند. وقتی افراد احساس کنند که زندگی‌شان از کیفیت مطلوبی برخوردار نیست یا نمی‌توانند نیازهای خود را برآورده کنند، احتمال دارد که تصمیمات آن‌ها درباره فرزندآوری نیز تحت تأثیر قرار گیرد (۵). کاهش فرزندآوری ممکن است به دلیل نگرانی از تأمین نیازهای فرزند، نبود حمایت اجتماعی کافی، یا ترس از کاهش کیفیت زندگی خود باشد. این رابطه هرچند ضعیف است، اما قابل تأمل است، زیرا نشان می‌دهد که سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان باید به بهبود کیفیت زندگی افراد و افزایش رضایت آن‌ها توجه ویژه‌ای داشته باشند (۱۴). اقدامات حمایتی مانند ایجاد فرصت‌های شغلی، کاهش هزینه‌های زندگی، افزایش دسترسی به خدمات بهداشتی و رفاهی و تقویت حس امنیت اجتماعی می‌توانند در کاهش نارضایتی افراد و در نتیجه افزایش تمایل به فرزندآوری مؤثر باشند (۷).

از سوی دیگر، این یافته‌ها بر اهمیت برنامه‌ریزی خانواده‌ها و ارائه مشاوره‌های روان‌شناختی به زوجین تأکید دارد. اگر زوجین از حمایت‌های لازم برخوردار باشند و بتوانند احساس رضایت بیشتری از زندگی خود کسب کنند، احتمالاً نگرش آن‌ها نسبت به فرزندآوری تغییر خواهد کرد (۹). این مسئله همچنین به

سیاست‌های فرهنگی و اجتماعی مرتبط است که باید تلاش کنند ارزش‌های مثبتی درباره خانواده و فرزندآوری را تقویت کنند (۷). در نهایت، این پژوهش نشان می‌دهد که عدم رضایت از زندگی نه تنها یک مسئله فردی است، بلکه می‌تواند پیامدهای جمعیتی و اجتماعی گسترده‌ای داشته باشد. با درک این رابطه و پرداختن به عوامل مؤثر بر آن، می‌توان از روند کاهش فرزندآوری در جامعه جلوگیری کرد و به تقویت بنیان خانواده‌ها کمک نمود. افزایش نارضایتی از زندگی در بین زوجین به صورت همزمان با کاهش تمایل به فرزندآوری همراه است (۳). این موضوع می‌تواند به شرایط پیچیده‌ای اشاره داشته باشد که در آن عواملی مانند مشکلات اقتصادی، فشارهای اجتماعی، و نگرانی‌های روانی نقش پررنگی دارند. زوجینی که از کیفیت زندگی خود رضایت کافی ندارند، معمولاً با دیدگاه‌های منفی‌تری نسبت به آینده روبه‌رو هستند. این نگرانی‌ها ممکن است شامل عدم توانایی در تأمین نیازهای فرزندان، عدم حمایت‌های کافی از سوی جامعه یا احساس فشار مضاعف برای انجام مسئولیت‌های والدینی باشد (۶). در چنین شرایطی، ترجیح می‌دهند تا حد امکان از تصمیمات بلندمدت مانند فرزندآوری خودداری کنند. از سوی دیگر، این رابطه نشان‌دهنده تأثیر عمیق متغیرهای روان‌شناختی و اجتماعی بر تصمیم‌گیری‌های خانوادگی است. نارضایتی از زندگی که می‌تولند ناشی از عوامل گوناگونی مانند عدم ثبات اقتصادی، مشکلات ارتباطی درون خانواده یا محدودیت‌های اجتماعی باشد، به شکل مستقیم بر کاهش تمایل به فرزندآوری تأثیر می‌گذارد (۱۲). حتی اگر شدت این تأثیر ضعیف باشد، استمرار آن می‌تواند در بلندمدت اثرات اجتماعی و جمعیتی محسوسی به دنبال داشته باشد (۱۰). از این منظر، تعامل میان کیفیت زندگی افراد و تصمیمات جمعیتی مانند فرزندآوری پیچیده است و تحت تأثیر لایه‌های متعددی از شرایط اجتماعی، اقتصادی و روانی قرار دارد. بررسی این رابطه می‌تواند به روشن شدن مسیرهایی کمک کند که از طریق آن‌ها کیفیت زندگی افراد در خانواده و جامعه به رفتارهای جمعیتی آن‌ها گره می‌خورد. به‌ویژه

نتیجه‌گیری

نتایج بررسی‌ها نشان داد که هر چه رضایت از زندگی در زوجین بیشتر باشد، کاهش فرزندآوری در جامعه نیز افزایش می‌یابد.

ملاحظات اخلاقی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکترای و زیر نظر کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری و با کد اخلاقی IR.IAU.SARI.REC.1403.273 انجام گرفته است.

مشارکت نویسندگان

ثمینه بهادری جهرمی نگارش مقله و سید کورش سرورزاده ویراستاری مقاله را برعهده داشتند و عبدالحمید دلشاد و رضا پریزاد طاسرانی داده‌ها را تجزیه، تحلیل نمودند و مجتبی طالبی آنها را تفسیر کرد.

References

- Jarosz E, Gugushvili A. BMI and dissatisfaction with life: contextual factors and socioemotional costs of obesity. *Qual Life Res.* 2022;31(4):1167-1177.
- Hraj E, Matute J, Belero I. Environmental strategies and organizational competitiveness in the hotel industry: The role of learning and innovation as determinants of environmental success. *Tourism management.* 2019;46:30-42.
- Miller AL, Bhattacharyya M, Bhattacharyya R, Frankhauser F, Miller LE. Determinants of life dissatisfaction among adults in the United States: A cross-sectional analysis of the National Health Interview Survey. *Medicine (Baltimore).* 2023;102(32):e34488.
- Roy DC, Lun R, Wang TF, Chen Y, Wells P. Life dissatisfaction in Canadians aged 40 and above with cancer and mental health disorders: A cross-sectional study using the Canadian Community Health Survey. *Cancer Med.* 2021;10(21):7601-7609.
- Rompala A, Dar QA, Avoricani A, Levy KH, Kurtzman JS, Koehler SM. Sexual Dissatisfaction after Hand Surgery. *Plast Reconstr Surg Glob Open.* 2022;10(10):e4600.
- Karaborklu Argut S, Celik D, Kilicoglu OI. The Combination of Exercise and Manual Therapy Versus Exercise Alone in Total Knee Arthroplasty Rehabilitation: A Randomized Controlled Clinical

در جوامعی مانند شیراز که تغییرات فرهنگی و اجتماعی در حال شکل‌دهی به ساختار خانواده‌ها و تصمیمات مرتبط با آنها است.

محدودیت‌ها

در تحقیقات اجتماعی، محققان همواره با چالش‌ها و موانعی روبه‌رو هستند که با توجه به موضوع پژوهش، زمان، مکان انجام تحقیق و میزان دسترسی به امکانات و منابع متفاوت است. این مسائل به دلیل ارتباط مستقیم یا غیرمستقیم با حوزه خصوصی زندگی افراد به‌وجود می‌آید. این تحقیق نیز از این قاعده مستثنی نبوده و با محدودیت‌هایی روبه‌رو بوده است. از جمله این محدودیت‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

عدم همکاری برخی افراد در تکمیل پرسشنامه، که باعث کاهش نرخ پاسخ‌دهی و کیفیت داده‌ها شده است و پایین بودن سطح تحصیلات در برخی از مناطق استان، که درک صحیح از پرسش‌ها را برای پاسخ‌دهندگان دشوار کرده و کیفیت پاسخ‌ها را تحت تأثیر قرار داده است. مشکلات مالی پژوهش که روند اجرا و تکمیل تحقیق را با موانعی مواجه ساخته است. این محدودیت‌ها در کنار یکدیگر بر روند پژوهش تأثیر گذاشته و نیازمند توجه و برنامه‌ریزی دقیق‌تر در تحقیقات آتی هستند.

پیشنهادات

برای بهبود کیفیت زندگی زوجین و کاهش اثرات عدم رضایت از زندگی بر فرزندآوری، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های مشاوره‌ای و روان‌شناختی برای افزایش رضایت زناشویی و کیفیت روابط زوجین طراحی و اجرا گردد. همچنین، سیاست‌گذاران می‌توانند با ارائه تسهیلات اقتصادی مانند وام‌های کم‌بهره برای خانواده‌های دارای فرزند و کاهش هزینه‌های زندگی، تمایل به فرزندآوری را در جامعه تقویت کنند. علاوه بر این، ایجاد فرهنگ‌سازی مثبت درباره اهمیت فرزندآوری و حمایت اجتماعی از خانواده‌ها از طریق رسانه‌ها و نظام آموزشی می‌تواند نگرش افراد نسبت به داشتن فرزند را بهبود بخشد.

Trial. *PM R.* 2021;13(10):1069-1078.

7. Yilmaz N, Karaca SN. Dissatisfaction with life and absence of leisure time activity: clues to overt depression and occult suicide risk in elderly individuals without significant disabling disease. *Psychogeriatrics.* 2020;20(3):337-344.

8. Sammalisto K, Hrorson T. Training and communication in the implementation of environmental management systems (ISO 14001): a case study at the University of Gävle, Sweden. *Journal of Cleaner Production.* 2018;16(3):299-309.

9. Samuels MH, Bernstein LJ. Brain Fog in Hypothyroidism: What Is It, How Is It Measured, and What Can Be Done About It. *Thyroid.* 2022 Jul;32(7):752-763.

10. Becke G. Human-resources mindfulness. *Sustainability and human resource management: Springer;* 2014. p. 83-103.

11. Behend DB. The dynamics of Green HRM behaviors: A cognitive social information processing approach. *German Journal of Human Resource Management.* 2018;25(2):117-39.

12. Wikhamn W. Innovation, sustainable HRM and customer satisfaction. *International Journal of Hospitality Management.* 2019;76:102-10.

13. Skakkebæk RJ, Winter T. The sustainability manager: A tool for education and training on sustainability management. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management.* 2019;21(3):167-74.

14. Alessi N, Coleman H, Rayner G. Body image dissatisfaction: A novel predictor of poor quality of life in epilepsy. *Epilepsy Behav.* 2023;141:109149.